

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 23 • ČÍSLO 10 • VYŠLO 24. SRPNA 2021

CENA 18 Kč



Komentář Tomáše Ščuky:
**Budoucnost střediska
DROM vzbuzuje
u některých Romů obavy**
strana 3



Irena Eliášová:
**O tornados k'amende /
Tornado u nás**
strana 4, 5

Dvojazyčný rozhovor:
**O Knihovně Tery
Fabiánové/Pal e
Knihovna Tery
Fabiánové** strana 6, 7

ZPRÁVY

Valašské Meziříčí – Kameny zmizelých nově připomínají oběti holokaustu i ve Valašském Meziříčí na Vsetínsku. Při procházce městem mohou lidé narazit na 15 dlažebních kostek se jménem jedné z obětí nacistického režimu, datem narození a také místem násilné smrti v koncentračním táboře. Nacházejí se u míst, která před válkou obývaly židovské rodiny, sdělil dnes ČTK mluvčí valašskomeziříčské radnice Jakub Mikuš.

Brno, Hodonín u Kunštátu – Ve středu 18. 8. 2021 od 11 hodin se uskutečnilo v Hodoníně u Kunštátu, Památníku holokaustu Romů a Sintů na Moravě, na místě bývalého tzv. cikánského tábora Pietní shromáždění k uctění památky obětí holokaustu. Pietní akt se konal také v nedalekých Černovicích na místním hřbitově.

Most – Mostecká policie prošetřuje incident, který se odehrál ve čtvrtek 4. srpna v autobusu číslo 30 Dopravního podniku měst Mostu

Pokračování na str. 2

Jakou cestou se bude ubírat DROM?



foto: Sabir Agalarov

Víte, kdo je Jarmila Kouřilová? Všichni, kdo znáte romské středisko DROM a jeho zakladatele pana Miroslava Zimu, určitě budete za-

skočení zprávou, že v organizaci, kterou založil a společně se svými kolegy dotáhl na špičku brněnských neziskovek, končí. DROM má mít

od 1. září novou ředitelku – paní Jarmilu Kouřilovou.

Jak už to v dějinách bývá, značná část bojů, politických převratů, svr-

žení a výměn ve strategických organizacích probíhá v létě, o prázdnin-

Pokračování na str. 3

Pořád to vedou gádžové

Co to jsou neziskové organizace, tomu jsem nikdy nerozuměla, o co vlastně jde. Dneska už existuje takových organizací spousta a mohu říci, že už tomu tak trochu rozumím a vidím do toho.

Zkrátka dostanu nápad, že chci cosi dobrého dělat a taky si vydělat trochu peněz a pustím se do toho. Jak začít? Jelikož budu žádat o větší sumu peněz od státu, nejdříve musím udělat jakýsi projekt, vypra-

covat napsaný „papír“, co všechno budu dělat pro Romy z vyloučených lokalit, abych z Romů ze slabších rodin udělala lepší lidi pro naši společnost, aby byli schopní jako ostatní lidi z majority a spoustu dobrých

věcí naslibuji, jen abych dostala dotaci, ovšem ne „já, Romka“, ale gádži. Jasně, že musím mít aspoň střední vzdělání, abych se ukázala, že na to, co slibuji, mám! Taková gádži bude ředitelka a všechno se jí po-

vede, za pár měsíců dostane dotaci a začne pracovat, aby na konci roku měla co ukázat, co všechno dokázala. Samozřejmě, že v této své organizaci zaměstná i romské ženy a muže, ale musí si udělat kurzy, které jim ona zařídí a zaplatí. Tak bude mít doklad pro kontrolu, že ona darované peníze neutráčí jen pro sebe a také, že platí zaměstnanec.

Co si pamatuji, tak nevidím až tak významné věci, že by udělaly tyto organizace. Jejich oblíbená práce jsou taneční kroužky, kde romské dívky a chlapci tančí a tím se chlubit paní ředitelka. I když já si myslím, že není třeba učit romské děti tančovat, to mají v krvi. Pro mě by mělo cenu, kdyby se naučili být trochu poslušní, aby je naučili pokore, když tvrdí, že je rodiče k tomu nevedou. Již kolikrát to bylo od nich vyřčeno! A také je vést k práci nebo ke vzdělání, to by byl mnohem lepší směr k budoucnosti. U nás je taky jedna organizace, nebudu ji jmenovat – děti, co do ní chodí, venku pod jejími okny hulí trávu a kouří cigarety a ona dělá, jakože to nevidí!

Pokračování na str. 2



foto: Sabir Agalarov

ZPRÁVY

Dokončení ze str. 1

a Litvínova. Růžena Horvátová byla podle svých slov napadena řidičem autobusu. Řidič měl ženu slovně napadat a celý incident měl vyústit ve fyzické napadení, kdy měl řidič Horvátovou násilím vyhodit z autobusu. Incident podle tvrzení napadené doprovázely rasistické urážky ze strany řidiče.

Furt odava l'ikeren o gadže

S'odava hin ola neziskova organizaciji, odava mange šoha nadžalas andre godi. Adadžives hine but ajse organizaciji, the šaj phenav, hoj imar kija achaluvav, the dikhav andre čulo.

Avka chudav o napados, hoj vareso kerava mištes, the zarodava mange o lovore, the kezdinav, sar kija? Vašoda hoj mangava le štatostar o love, mušinav te kerel ajso mištes projektos, kaj mange te pařan, hoj kerava mištes veci vař o Roma, te pisinel pro papiris, sar kerava le Romendar feder manuša, kaj te aven ajse sar o gadže, kaj te šaj dživen mařkar lende. The but chochavava, na „me, Romni“, ale e gadži. No mušinel man te avel o školi, kaj te sikhavav, hoj odava džanav. Ola gadžijake sa džal, avela rjadiřelka, the sa lake džala mištes, tel o trin řhon chudela le štatostar o dotaciji, the kezdinela te kerel e buři. Hin avka, hoj lela te kerel the romaňa džuvla the murřes, dela len te sikhľol o kurzos, kaj te šaj phenel, kaj diňa o love, sar avela pre late o raja, hoj sikhavela, kaj del o love na řak peske andre řeba.

Me napametinav, hoj bi kerdenas bare buřa ala organizaciji, ipen hoj sikhaven le romane řhaven pro kheliben, odava jon jekhfeder kamen. Me duminav, hoj namuřinen te sikhavel te khelel romane řhaven, odava hin o kheliben andre lengro rat. Uľahas feder, te len sikhadenas pro pařiv, kaj te phiren andre buři, abo te sikhľon andre řkoli, odava uľahas mištes pro svetos vař lenge, bo jon phenen, hoj lengeri daj dad len kija naľikeren. The k'amende hin jekh ajsi organizacija, the o řhave, so ke lende phiren, tel lakre blaki fajřinen, the e marijanka, the jon avka keren, hoj oda nadikhen!

Prindžarav jekha terňa řha, so hin řtudimen, the joj kamelas tiř te kerel ajsi organizacija. Kerelas vařoda savoro, kamelas le romane řhagen te del andre buři, te kerel vař o Roma. Kerđa mištes projektos, savoro odoj pisinda, no pisinda tiř, hoj hiři romaňi řhaj. Odava nakampla te pisinel, řiř lake nadine. Pařav odoleske, hoj joj bi mištes kerďahas odi buři, bo hiři romaňi řhaj, the joj achalľol ko Romes! Talam la nauľahas ajci zor, abo nane ajsi chamřivi sar o gadže. Me duminav, hoj o gadže amen nakamen, na pařan amenge, jon řoha nadomukhena, kaj te lenge o Rom kerel rajes, the kana sam řtudimen, nadena amenge řanca. Jon nane sikhade, kaj te řunen Romes, o Roma řunenas furt le gadžen, řoha naela aver. Hoj hin Rom řtudimen, odava vař o gadže nane řiř, bo sam Roma, řuleder manuša. Sar pes chudela o Rom sar baro andre organizacija, th'avka o gadže ľikerena, so džal pařal o love, the o Rom řak avela baro, so leske ařhela? Řiř, o gadže le lovenca kerena rendos vař peske, the le Romeske ařhola řak e hareřta, sar avela pre lende e kontrola bare rajendar. Avka phenav, sar som baro, namukhav ke peste řisave gadžes! No o gadžo le Romes diliňarela: „Odava muřines the achalľol ke savoreste. Ekonomika hin bari...“ the buter lava le Romes sa diliňarel. Mange nadžal andre godi, soske pes odava viřinel „neziskovo organizacija“, kana jon mangel le štatostar bare ziski.

Nakamav ole organizaciji, bo nane man ke lende pařiv. Tel o komunisti sas ajsi buři „asistentka“. Odava pes džalas pro kurzos pro trin řhon ke Kysice pre Slovensko, odava sas buři! Diňom man preku te vakerel, the me řelom pro kurzos. Kerďom o kurzos the palek řelom te kerel. E buři sas ajsi, hoj muřinahas te phirel pal o Roma, kaj nasas rendos. Me somas parvardi andro řužiřen, the kana dikľom ko Roma, sar dživen, řisavo rendos nasas, nařřik aňi vakeravas. Chudľas man e řoli, sikhavavas la romňake, sar le ciknes te bařinel, sar les te nandarel, the phenavas lake, sar odava nakereľa, sar pes kampil, chudava lake pro pridavki. Phenavas la romňake: „Sar avava ke tute, the naela o ciknoro řužo, avela namiřtes!“ „Nane amen love“, phenel e romňi. „Naela tumen řisave love, sar naela tumenge o řužiřen!“ avka lenge phenavas. Miri pajtařkiňa, so manca phirelas, mange phenelas, hoj som pre lende nalaři. Phenav lake: „Sar avava pre lende laře, řoha naela ke lende o řužiřen.“ Pal o jekh kurko avľam pale ke late, kaj sas o cikno, the miro jilo ľořandiľa. Sas la romňake řuřoro, the o cikno sas sar cukros řužo. Somas igen rado, the phiravas te kerel ľořaha, the nachudahas bare love, řisave dotaciji, řak e vřplata jekhvar tel o řhon, the igen rado kerahas e buři. Akor mange sas deřořto berř.

Vařoda pes kampil te kerel e buři na řak vař o bare love, ale le jileha, the na te sikhavel romane řhagen řhaven te khelel. Me džanav, hoj jon oleske ľořanen, ale odava bi namuřinelas te avel řak ada jekh... **Irena Eliášová**

www.romea.cz
informační portál o světě Romů

V Brně proběhnul druhý ročník letní školy Romipen

V polovině srpna proběhl v Brně již druhý ročník letní školy Romipen. Pořádá jej občanský spolek Centrum společného zájmu. Hlavním záměrem bylo informovat širokou romskou i neromskou veřejnost o životě Romů. Ve veřejném prostoru tyto informace dlouhodobě chybí. Pozornost médií bohužel stále vzbuzují události a zprávy, které tuto menšinu spíše dehonestují, společenské klima tak zůstává v tomto ohledu neměnné. Romové jsou vnímáni jako nižší kategorie občanů, s nimiž je těžké pořizování.

Letní škola Romipen přináší nabídku vytvoření dialogu mezi romskou menšinou a většinovou společností. Program této letní školy je zaměřen na prezentaci objektivních informací o romské komunitě, její historii a kultuře.

Nedorozumění mezi Romy a ostatními obyvateli České republiky je mnohokrát důsledkem vzájemné neznalosti těch druhých. Bydlíme sice společně ve městech, odděluje nás však segregace Romů ve všech oblastech veřejného života. Začíná to segregovanými třídami ve výchovně vzdělávacím systému, pokračuje oblastí bydlení až po trh práce. Hlavní myšlenkou letní školy je říci oběma stranám, že Romové jsou v České republice plnohodnotnou součástí společnosti.

Zdravý vývoj identity Romů je negativně ovlivněn již v jejich útlém věku. Chybějící prezentace Romů v učebnicích, stejně jako výrazný nepoměr mezi negativními a pozitivními informacemi o Romech v mediálním světě, jim bohužel hrdoť na vlastní původ nepřidává. Jde



o bariéry, které mají vliv na osobnostní rozvoj každého jedince ve společnosti.

Letní škola Romipen chce tento zkreslený obraz o Romech měnit prostřednictvím odborných workshopů, kde tato menšina bude

představována na základě objektivních informací. To vše přes romské lektory – odborníky na historii, kulturu, sociokulturní specifika a další podobná témata, jež v dnešní době rezonují ve společenském prostoru.

Tomáš Ščuka

Pořád to vedou gádžové

Dokončení ze str. 1

Znám osobně jednu mladou dívku, která má vysokoškolské vzdělání a chtěla si založit takovou organizaci. Dělaťa pro to vše, co bylo možné, vypracovala dobrý projekt, snažila se dostat mladé romské dívky do práce, které jsou doma na sociálce. Doložila i diplom, ale v žádosti také uvedla, že je Romka. To asi neměla! Nepovolili jí nic a žádost o dotaci zamítli. Věřím tomu, že ona by tu organizaci vedla na výbornou, protože je Romka a rozumí Romům, ale nestalo se! Asi neměla tolik odvahy anebo tolik chamtivosti, jak mají gádžové. Zkrátka si myslím, ne, já jsem přesvědčená, že nám gádžové nevěří a nemají nás rádi, nedají nám šanci. Nejsou na to zvyklí, aby jim nařizovala jakási Romka. Odjakživa jsme museli my Romové poslouchat gádže a nijak se to nezmění, i když má Rom vysokoškolské vzdělání, to pro gádže nehraje žádnou roli, jen proto, že jsme Romové, menšina. Pokud se dostane Rom do vedení neziskové organizace jako ředitel, stejně to vedou

gádžové, co se týče financování, a když je problém, doplatí na to jen a jen Rom. Gádžové mají z dodací plné kapsy peněz a Rom má jenom dluhy a pobyt ve věznicích! V tom případě je lepší, pokud už jsem ředitel, nenechat nikoho disponovat s financemi! Je to těžké, protože gádžo přemluví Roma hnedle: „To musíte ovládat ekonomiku, vést veškeré záznamy...“ a další přemlouvací kecy, Rom se dá ukecat. Jak se to už stalo. Nechápu, proč se to nazývá „nezisková organizace“, když oni žádají od státu dost vysoké zisky.

Nemám ráda tyto organizace, protože k nim nemám důvěru. Za „komouřů“ existovala práce „asistentka“. Byl na to tříměsíční kurz v Kysicích na východním Slovensku, to vám byla práce! Dala jsem se přesvědčit a absolvovala jsem takový ten kurz. Po kurzu jsem nastoupila do práce, která obnášela teřenní práci – chodit do slabších romských rodin a vést tyto lidi k hygieně. Chodily jsme ve dvou, moje kolegyně byla velmi milá a slušná, ale já ne, nesnářela jsem spoustu věcí, které jsem viděla. Já jsem vy-

růstala v čistotě a když jsem viděla u některé rodiny, jak řijí, nemohla jsem to překousnout. Proto jsem jim někdy i pohrozila odnětím rořinných přídavků a podobně. Předvedla jsem matce, jak se balí miminko a co potřebuje, že musí být naprosto v čistotě. Pokaždě mi bylo řečeno: „Nemáme peníze...“ „A nebudete mít vůbec řádné, pokud to dítě nebude v čistotě!“ tak jsem odpovídala. Moje kolegyně mi domľouvala, že jsem na ně moc tvrdá, ale já se nedala. „Pokud nebudeme na ně řísřné, nezmění se.“ A za týden jsme se obě dvě překvapily, když jsme přišly do té rodiny, miminko bylo opravdu v čistotě. Já měla velkou radost, to mi bylo osmňáct. Nedostávaly jsme řádné velké peníze, řádné dotace, jen měřiční plat a opravdu jsme se jako asistentky dobře staraly.

Proto by jakákoli práce měla být dělána pořádně a od srdce, aby byl výsledek dobrý. Nejenom uřit romské děti a mladé tancovat a vystupovat jako umělce. Já vím, že děti z toho mají radost, ale to by nemělo být jen to jedině... **Irena Eliášová**

Jakou cestou se bude ubírat DROM?

Dokončení ze str. 1

nách. Ve výběrovém řízení, jehož se zúčastnili čtyři kandidáti, se vítěznou koncepcí stala vize budoucího vývoje DROM paní Jarmily Kouřilové. Odchod takového manažera, jakým je Miroslav Zima, může v mnoha lidech vyvolat smutek. Je těžké loučit se s takovou osobností, ale demokracie je o tom, že se lidi na svých postech mění a noví lidé přináší nové myšlenky a novou energii, která posouvá organizace, potažmo celý systém, kupředu. Nic takového ale bohužel o výměně v centru DROM říct nelze.

S Kouřilovou „pod jednou střechou“

Víte, jak je těžké dostat se ke koncepcím uchazečů o pozici ředitele v příspěvkové organizaci jako je DROM? Je to téměř nemožné! To, co by mělo být veřejně dostupné, je naopak přísně utajované. Naši redakci se ale nakonec podařilo nahlédnout do vítězné koncepce paní Kouřilové a porovnat ji se strategickou vizí dlouholetého ředitele Zimy.

Dvoustránková esej paní Kouřilové je vycpaná obecnou slovní vatou a vyvolává mnoho otázek a obav o budoucnost organizace, do jejíhož čela má od září nastoupit. Její znalost organizace, kterou hodlá řídit, podle všeho nepřesahuje obsah rubriky „O nás“ z webových stránek DROMu. První odstavec dokonce vzbuzuje dojem, že byl zkopírován „Ctrl C – Ctrl V“. Mizerné jsou ovšem i její znalosti prostředí neziskových organizací v České republice. Vize boje paní Kouřilové „s následky proběhnutí pandemie“ vrcholí touhou po válečném tažení proti ostatním neziskovým organizacím v lokalitě, jako jsou nadregionální IQ Roma Servis a Společenství Romů na Moravě, které chce oslabit a nakonec sloučit „pod jednu střechu“.

Body za neznalost základních reálií a prostředí komplexně financovaných neziskových organizací však nové ředitelce strženy nebyly. To, že IQ Roma Servis a SRNM jsou nezávislé spolky, nikoliv příspěvkové organizace, a nedají se tedy nutit ke slučování, nebylo pro komisi důležité. „Centralistické tendence“ paní Kouřilové vidí jako „naprosto nerealizovatelné“ i právník K. (který si vzhledem k utajovanosti analyzované koncepce nepřál být uveden plným jménem). „Žádná z organizací, o kterých mluví nová paní ředitelka, není primárně placená Brnem. Rozhodující financování plyne odjinud. IQ Roma Servis má pobočky po celé republice. Když Kouřilová píše, že neziskovky v Brně nespolupracují, neinformuje se a nehlédají společná řešení, buď se tak pouze domnívá, anebo záměrně manipuluje. Spolupráce mezi DROMem a IQ Roma servis je prokazatelná a intenzivní.“

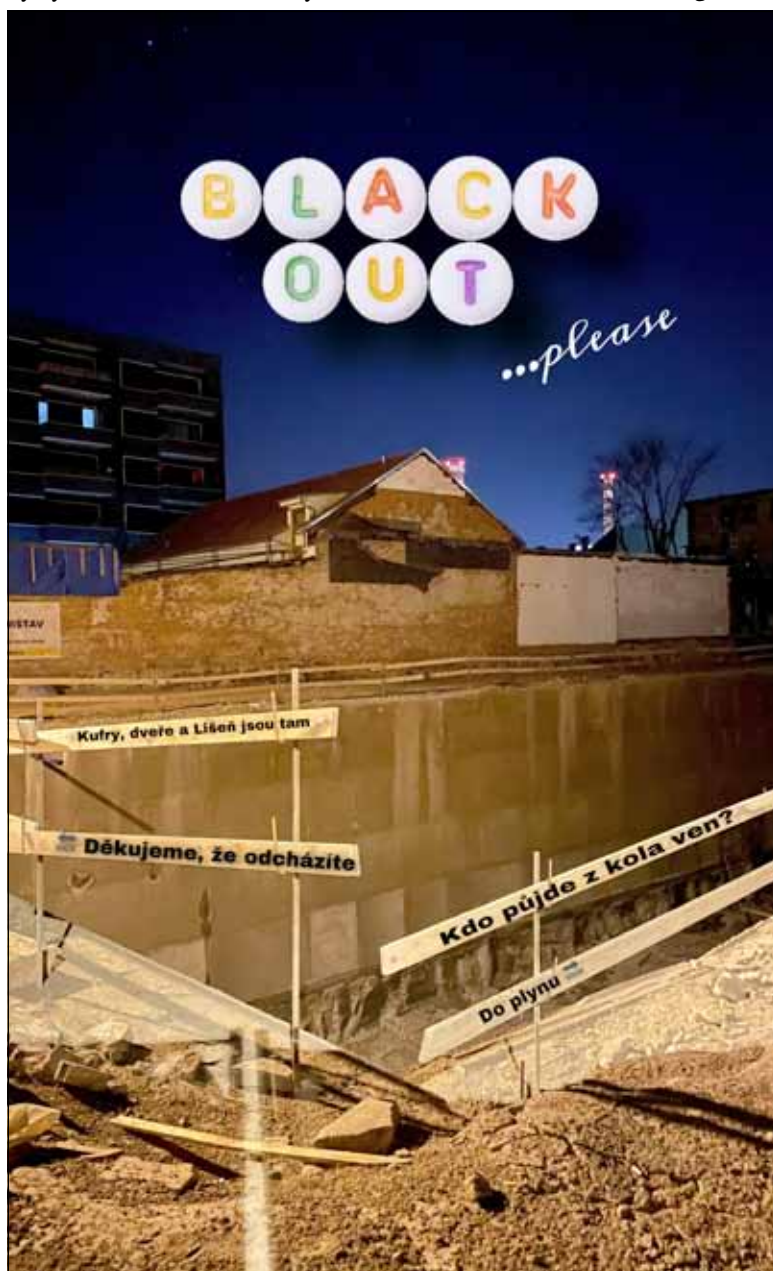
„My s organizacemi, o kterých se paní Kouřilová zmiňuje, poměrně intenzivně spolupracujeme. Se všemi máme dobré vztahy, a pokud paní Kouřilová tvrdí, že je vzájemná neochota spolupracovat, tak nevím, kde na to přišla. Každá organizace se trochu jinak profiluje a má svoje dlouhodobé klienty. Naše, neochota navzájem se informovat“ vychází ze zákona o sociálních službách, podle kterého si nemůžeme navzájem poskytovat informace o klientech bez jejich souhlasu. Tento zákon všechny profesionální organizace v Brně chápou a dodržují,“ vysvětlila ředitelka Společenství Romů na Moravě Jana Vejplachová. „V tom, co tady předvedla výběrová komise, a v tom, co píše paní Kouřilová ve své koncepci, já shledávám politickou trafikou. Znam pana ředitele Zimu a všechny jeho zaměstnance a jejich práci považujeme za nenahraditelnou. To, co umí oni tam, my neumíme a naopak. Zajímá mě pravý důvod, pro který tato výměna letos proběhla. Je to rána, kterou magistrát zasadil brněnskému neziskovému sektoru,“ sdělil dlouholetý zaměstnanec IQ Roma Servis Gejza Horváth.

Pravý důvod vězí mezi řádky

Rozdílů mezi koncepcí současného ředitele Miroslava Zimy a vítězné koncepce výběrového řízení Jarmily Kou-

řilové je obrovské množství. Jeden bod se musí ale zdůraznit, neboť právě v něm může tkvět klíčový důvod proběhnutí výměny a příslibu utlumení dalších neziskovek. Tam, kde Miroslav Zima zmiňuje, že je „potřeba prohlubovat spolupráci se sociálním odborem MMB při řešení některých klientských kauz“, zejména při řešení „typických situací, kdy jsou ukončeny nájemní smlouvy obyvatelům nájemních bytů z důvodu změny majitele nemovitosti“, Jarmila Kouřilová o této problematice zcela mlčí. Možná se o ní zmiňuje ve větě, že „DROM povede směrem nabízení pomoci klientům při řešení stávajících problémů, ale i nových problémů spojených s důsledky pandemie“? Možná, ale tím si nemůžeme být vůbec jisti. Jarmila Kouřilová byla pozvána k nám do redakce Romano hangos na rozhovor, který ale odmítla poskytnout. Prý až v září! Paní Kouřilová, přijde nám naprosto netaktické, že svoji vizi DROMu stavíte na tom, že činnost jiných organizací se má utlumit, a naznačujete, že snad nepochopíte dobře, nespolupracují, vzájemně se neinformují, nehlédají společná řešení! Jak chcete spolupracovat vy s těmito organizacemi, když se vůči nim takto nepatříčně předem vymezujete? Jak se chcete představit brněnské romské komunitě, když se už teď vyhýbáte romským médiím?

Sabir Agalarov



KOMENTÁŘ

Budoucnost střediska DROM vzbuzuje u některých Romů obavy

TOMÁŠ ŠČUKA



Vznik této organizace navazuje na aktivity Ignáce Zimy a Leoše Fučíka. Právě oni se pokoušeli vytvářet aktivity pro děti v katastrálních podmínkách pavlačového domu na Bratislavské 41. Od 90. let pak romské středisko stálo u zrodu mnoha zásadních inovací v sociální oblasti. Počínaje romskými pedagogickými asistenty ve školách přes komunitní bydlení až po zdravotně sociální pomocníky či asistenty prevence kriminality. Nej důležitějším článkem DROMU je terénní práce a spolupráce v rodinách.

Dnes jde již o příspěvkovou organizaci statutárního města Brna zřízenou za účelem zajištění podpory městským částem v procesu sociálního začleňování. Hlavním cílem organizace je pomáhat zřizovateli k plné integraci sociálně vyloučených obyvatel do společnosti, mapovat problémy sociálně vyloučených lokalit a propojovat subjekty veřejné správy a neziskového sektoru na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování. Dlouholetým ředitelem DROMU je Miroslav Zima – poměrně známá romská osobnost, která se v sociální oblasti angažuje několik dekád. Letos však město vyhlásilo výběrové řízení na post ředitele této příspěvkové organizace. Dle zjištěných informací se mělo jednat jen o formální povinnost zřizovatele uskutečnit výběrové řízení po uplynutí doby, jak ukládá zákon. Žádné výtky k současnému vedení organizace ze strany města obecně známy nejsou.

Nyní ale k samotnému výběrovému řízení, které proběhlo v červnu. Údajně se do něj přihlásili tři zájemci včetně dosavadního ředitele pana Zimy. Velkým překvapením pro celou příspěvkovou organizaci ale zůstává, že na pozici ředitele byl vybrán někdo jiný. Na to má samozřejmě výběrová komise zřizovatele právo. Stejně tak je však povinností každého člena komise vybrat nejvhodnějšího možného kandidáta, a to podle svého nejlepšího svědomí a vědomí! Nejsem přesvědčen o tom, že v tomto duchu výběr ředitele romského střediska proběhl. Do vedení byla totiž vybrána osoba, které dle veřejně dostupných zdrojů chybí zkušenosti v sociální oblasti týkající se osob ohrožených chudobou. Očekávat zkušenosti z komunitní práce s romskou minoritou je zbytečné. Jako nový ředitel do DROMU přinese předchozí pracovní zkušenosti z pohřební služby, teplárny či domova pro seniory Kociánka (na tomto místě k sociálním intervencím jistě dochází, záleží ovšem na pracovní pozici). Doplním také informací, že třetím kandidátem ve výběrovém řízení byla osoba, která má letité zkušenosti v sociální práci i vysokoškolské vzdělání v sociální práci. Romský původ tohoto kandidáta pak vnímám jako splnění předpokladu být schopen porozumět internímu prostředí romské komunity, včetně jejích potřeb.

Neznám koncepcí a vize jednotlivých kandidátů, které při výběru komisi představili. Ze shora uvedeného ve mně, i v řadě dalších mých přátel, vzbuzuje průběh výběrového řízení jistě otázky. Zcela spontánně jsme se rozhodli v této věci sepsat petici a za petiční výbor se dožadovat informací k proběhlému výběrovému řízení na ředitele příspěvkové organizace DROM ze strany města.

Nedávno přijatá Strategie romské integrace na další období (2021–2030), která je poměrně ambiciózní, je postavena na klíčových prioritách. Jednou z nich je i zvýšení participace Romů na věcech veřejných. Ačkoliv nemám kompletní informace ke zmíněnému výběru nového vedení DROMU, jeví se celá záležitost jako případ, kdy samospráva neprojevila vůli zvyšovat nutnou participaci Romů, k níž se vláda ČR na základě přijetí strategického dokumentu zavázala!

Tornádo u nás...



Nevím, kam to vede, myslím, to všechno, co se děje... Doteď jsme se báli toho „viru“ a nyní se bojíme tornáda. Každý o tom mluví pořád dokola, už mi to leze na nervy. Já lituji ty lidi na Moravě, to mě opravdu bolí u srdce, vím, jaké je to, když člověk přijde o všechno. Celým životem se snaží dosáhnout toho, co potřebuje a v čem chce žít, ale najednou se přivalí tak velký vítr a hučí jako satan a bere všechno, střechy, domy ničí a stromy i s kořeny vytáhá ze země. Zatím jsem to vídala jenom ve zprávách v televizi a nyní to zažíváme i my v Česku. Je to hrozné, člověk jen čeká, kdy to koho postihne, koho a na kterém místě. Taky mám strach a obavy, ale copak si pomůžeme? Já si dojdou něco dobrého koupit a nebudu přemýšlet o nějaké katastrofě.

„Paní sousedko, já vás dlouho neviděla, jak se máte?“ zdraví mě sousedka. Jen doufám, že nebude vykecávat.

„Dobrý den, jo, jde to, pořád...“

„Pane Bože, víte to?“

„A copak?“

„Nastěhovalo se k nám tornádo a dokonce i zemětřesení...“

„Jo, vím, ale nechci...“

„To já taky nechci, abych dopadla jako ty lidi na Moravě, to bych se zbláznila...“

„Paní sousedko, já pospíchám, musím rychle uvařit a...“

„Nevím, proč byste tak pospíchala, člověk si nemá ani s kým pohovořit...“ smutným hlasem na mě spustila.

„Ale to ne, paní, já jenom, že je mi smutno z toho tornáda a když se o tom bavím, mám špatné myšlenky, víte...“

„Právě, že vím, to je to... já nevím, co máme dělat, až přijde k nám tornádo, jak se před ním ochránit...“

„No jo, jak se chránit, to je dobré si přečíst, jak se chrání Američané, tam, kde to tornádo je doma, oni s ním mají zkušenosti, že?“

„Sousedko, já se dívala na internet, tam jsem viděla, co dělají ti postižení tornádem...“

„Já se na to taky mrknu a teď...!“

„Sousedko, až přijde k nám to tornádo, půjdeme spolu do sklepa, co říkáte?“

„Nevím, když je nám souzeno...“

„Na to já nedám, sousedko. Jo, viděla jsem v televizi, že ty lidi, co nemají pojištění na Moravě, tak od státu nic nedostanou, já myslím, že to není spravedlivé, co říkáte?“

„Nevím, ale je to velmi nešťastné pro ty lidi, jde z toho hrůza, to nejhorší, co se u nás stalo. Já bych tak ráda pomohla těm lidem, ale já na to nemám, já jsem poslala na tu sbírku dvě stě korun, aspoň něco, to víte, z toho důchodu mi moc nezbyvá...“

„Já taky poslala, ale neříkejte to nikomu, aby se to můj starej nedozvěděl, to by nadával. Máme toho dost, že musíme podporovat vnuka, věčně nám ty peníze schází, jako každému, že?“

„To máte pravdu, ale i to málo pomůže, ty lidi na Moravě si zažili hrůzu, je mi jich moc líto...“

„Sousedko, můj starej není tak zlej, ale říká: A kdo nám pomůže, až přijde na nás to tornádo...“

„No, člověk nikdy neví, příroda si nevybírá...“

„No právě, abychom se vším počítali, že? To jsme se báli toho viru a oni ti naši pánové ve vládě vymýšlejí další viry, co myslíte vy? Můj starej se nedá očkovať ani za celý svět, nevěří nikomu, jen sobě. Já nevím, co mám dělat.“

„V tom já vám neporadím. Nemyslete na to, kupte si něco moc dobrého, dopřejte si dobrou mňamku a vyhodte z hlavy strašné myšlenky. To bude nejlepší a já už půjdu...“

„Počkejte ještě chvíli, jak člověk pospíchá, pokaždé se něco stane...“

„Nemějte obavy a pojdte, jdeme si nakoupit a zapomeneme na tornádo a večer, jak půjdeme spát, pomodlíme se k pánu Bohu, aby pomohl těm lidem na Moravě, aby se z toho dostali ve zdraví, aby si znova mohli sednout za svým stolem a lehnout ke spánku do své postele, aby je naděje neopustila a dařilo se jim. Budeme jim držet palce...“

Irena Eliášová

Tajemství hudby

Je hrozné být v rodině nejmladší. Tedy, nejsem přímo nejmladší, má třináctiletá sestra je mladší, ale i tak. Mám čtyři starší bratry, kteří už přede mnou všichni něco dokázali – můj nejstarší bratr je profesor českého jazyka a literatury na univerzitě v Kanadě, další bratr Daniel je zpěvák a divadelní herec a dvojčata Adrian a Patrik v budoucnu určitě budou hudebníci, aspoň to tvrdí většina lidí, co je znají. Když se to tak vezme, jsem na ně celkem pyšný. Také po nich všechno dědím – oblečení, hračky, věci do školy, knihy a vůbec, skoro všechno. Takže kdybych něco dokázal já, už by na to asi nikdo nebral takový ohled jako poprvé u nich.

Kdyby se mě někdo zeptal na otázku, čeho se na světě nejvíc bojím, odpověděl bych, že se nejvíc bojím zapomnění. Někdy na mě ničehonic přijde takový pocit hrůzy. A já mám chuť křičet, utíkat a skrývat se, jenže není před čím a kde se skrývat. Protože ta hrůza je v mojí hlavě. Jen prostě chci, aby to zmizelo. Mám strach z toho, že jednou tady nikdo z nás nebude. Má rodina tu nebude, moji kamarádi, lidi, co znám jen od vidění, malé děti, co vidím v kočárku na ulici a dokonce ani já. No řekněte, kdo si bude pamatovat, že vůbec žil nějaký kluk jménem Oliver, jehož vášní byly knihy a hra na piano? Byl jsem doslova posedlý tím, abych tady po své smrti něco zanechal, aby se o mně budoucí generace učily ve školách, aby

Pokračování na str. 5

o mně byly napsané knihy, aby mě budoucí lidé viděli jako velký idol nebo cokoliv jiného. Zkrátka, aby všichni znali jméno Oliver. Bojím se, že ani můj život ani moje smrt nebudou nic znamenat. Vezměte si třeba Williama Shakespeara, ten je po smrti už přes čtyři sta let a stále ho svět zná. Leonardo da Vinci přes pět set let, nebo Albert Einstein, nebo taky Aristoteles – 322 před naším letopočtem... Když o tom teď takhle přemýšlíte, je to obdivuhodné. Já jsem se chtěl zapsat do dějin právě hrou na piano.

Tak moc jsem se chtěl stát koncertním klavíristou a hrát po celém světě, že mi v tom nikdo a nic nemohlo zabránit. Má rodina mnou ale bohužel opovrhovala. Neustále mi opakovali a připomínali, že já to nedokážu, že na něco takového nemám vlohy. Říkali mi, že si můžu hrát doma jen tak pro radost, jako koníček. Ale já chtěl víc. Necháпали to. Já osobně, i když mámě a tátovi úplně nerozumím, a i když je mi jich někdy líto, si nemůžu pomoci a mám je hrozně rád. Klavír jsme měli doma už dávno, obvykle na něj hrál děda, koupil ho mámě, když byla ještě mnohem mladší, ale ji tehdy spíš zajímaly housle. Všechno to začalo, když jsem se díval na film „Pianista“, je to o druhé světové válce a vlastně o životě Wladysława Szpilmana. To mi bylo asi sedm. Tehdy jsem nemohl pochopit, jak někdo může hrát oběma rukama a na každé ruce něco jiného. Myslel jsem si, že se to prostě nedá. Jak se blížil konec toho filmu, Szpilmana

našel nějaký voják a zeptal se ho: „Kdo jste?“ A on odpověděl pouze jedním slovem: „Pianista.“ Je to ten nejlepší film, jaký jsem kdy viděl.

Na klavír mě poprvé učil můj děda, když mi bylo šest let. Učil mě do doby, kdy mi bylo už deset, než se od nás musel odstěhovat. Takže jsem na to zůstal sám. Ostatní členové rodiny by vedle mě určitě neseděli a nedívali se, jak hraju, a určitě by mě nenaučili nějakou novou skladbu, protože nikdo z nich hrát pořádně neumí a moje hudba je nezajímá. Takže jsem se doteď učil sám podle sluchu nebo podle YouTube. Ale je samozřejmé, že to není to samé, jako když vás někdo doopravdy učí a je při tom vedle vás. Můj děda nikdy do žádné hudební školy nechodil, to, co mě učil, byly jen jeho fantazie. „Život je jako hra na piano,“ říkával. „Bílé klávesy jsou radost a černé klávesy jsou smutek. Ale pamatuj si, Oliver, že žádná dobrá skladba se nedá zahrát bez černých kláves.“

Momentálně je moje oblíbená skladba, co pořád dokola hraju, Turecký pochod od Mozarta. Hraju ji pořád dokola, protože tu skladbu chci znát jako svoje vlastní boty, chci odhalit všechna její tajemství a záhady. Až ji budu hrát někde před lidmi, musí mi připadat stejně přirozená jako dýchání. Taky jsem nedávno přečetl biografii Mozarta – „Mozart, člověk a génius“. Mám dojem, že je to ta nejlepší kniha, jakou jsem kdy četl, ale takový pocit mám vždycky, dokud si nepřečtu nějakou další. Když hraju jeho sklad-



Dokončení ze str. 4

by na klavír, tak se často snažím vcítit do Mozarta, jak hrával na koncertech, zavřu oči a na chvíli si představuju, že jsem slepý. Nepotřebuju vidět, jde o to, že potřebuju jenom cítit hudbu.

Budu vám vyprávět o okamžiku, kdy se můj život naprosto změnil. Bylo to v den, kdy jsem s rodiči šel na divadelní vystoupení mého bratra Daniela, jako vždy měl hlavní roli. Na jeho vystoupení jsem se po každé těšil, protože můj bratr je vážně dobrý herec. Je na něm vidět, jak moc ho to baví a jak to všechno prožívá a že to dělá s velkou vášní. Nedivil bych se, kdyby za pár let dostal hlavní roli v nějakém filmu, taky mu to samozřejmě přeju. K Danielovi jsem měl vždycky blíž než k ostatním členům rodiny. Dokázal mě pochopit. Mám pocit, že s ním můžu mluvit snad úplně o všem, vážně o čemkoliv. Jedině on z mé rodiny stál vedle klavíru a poslouchal mě, jak hraju. Tehdy mi řekl, že jsem výjimečný a že to dotáhnu daleko. Tu noc jsem přemýšlel o slovu „výjimečný“. A došlo mi, že poslední člověk, který mi tohle řekl, byl děda. Jsem moc vděčný, že jsem to slovo znova slyšel. Protože mám dojem, že všichni zapomínáme, že s námi děda vůbec bydlel. A myslím, že každý je svým způsobem výjimečný, fakt si to myslím. Jednou mi také Daniel povídal o tom, jak moc ho herectví mění. Jak cítí, že je při tom lepší člověk, že žije milion různých životů, že je každý den někdo jiný, že se z hraní člověk dokáže zbláznit a že se při hraní cítí nekonečně. Do teď jsem nepochopil, jak to myslél. Jaké je to cítit se nekonečně? Budu se tak někdy cítit i já?

Potom se mě zeptal na otázku, na kterou asi nikdy nezapomenu a na kterou nedokážu odpovědět. „Tebe tvoje hudba mění, Olivere?“ Jen jsem na něj zíral, takovou otázku jsem nečekal. „No, ehm.. asi, možná...?“

Vážně nechápu, jak by nás hudba měla měnit. Přece, když hraju, tak jsem to pořád já, ne? Nejsem někdo jiný, ani mě to nedělá lepším člověkem, jak říká Daniel. Když hraju, cítím se líp a na chvíli zapomenu na svoje starosti, to ano. A taky nemusím myslet na čas, na to, že mi bude za rok už osmnáct a na to, že všichni jednou umřeme. Ale to přece neznamená, že nás hudba mění. Nebo snad ano? Těším se, až té otázky někdy přijdu na kloub.

V den toho vystoupení se staršímu pánovi, který tam hrál doprovod na piano, udělalo náhle nevolno a někdo ho musel vzít domů. Jako rodina Daniela jsme seděli samozřej-

mě v první řadě, takže jsem v Danielových očích zahlédl tu beznaděj. Nejdřív chtěl nějak uklidnit publikum, že hra proběhne i bez klavírního doprovodu. A pak mě zahlédl. Díval se těma velkýma zelenýma očima upřeně do těch mých, pohledem mě žádal, abych šel zahrát já. Kývl jsem hlavou, že souhlasím. Pousmál se. Byl jsem šťastím i strachem bez sebe. Věděl jsem, že tohle bude moje šance zazářit před rodiči a stovkami lidí. „Abys získal něco, co jsi nikdy neměl, musíš udělat něco, co jsi nikdy neudělal.“ Hlas dědy mi zněl v hlavě. Tak jsem tam stál, uprostřed pódia, uvězněný mezi tím, jaký byl můj život kdysi a jaký brzy bude. Hledím do sálu plného lidí, kde na mě noci divadel svítí stovka očí. Usednu ke klavíru, jsou tam noty, ale já noty neumím. Daniel to věděl, přišel za mnou, s očima plnými radosti, a něco mi pošeptal: „Olivere, víš přece, co máme v plánu hrát. Takže se k tomu snaž zahrát něco, co se ti k tomu konkrétně bude hodit, ano? Mám tě moc rád, věřím ti.“

Bylo to snadnější, než jsem si myslel. První jsem zahrál Pro Elišku od Beethovena, variance na kanón a potom nějaké svoje výmysly. Improvizoval jsem. Bylo to úžasné. Jak se blížil závěr, věděl jsem, co mám hrát. To nejlepší na konec – Turecký pochod. Věděl jsem, že bych tu skladbu dokázal zahrát ze spaní – dokonce to často dělávám, mnohokrát se v noci probouzím a cítím, jak svými prsty hraju po prostěradlech. Vpíjím se očima do klavíru, publikum vytlačuju do tmy. Publikum není důležité. Důležitý je jenom klavír a nádherné zvuky, které z něj vykouzlím. Krátce podržím prsty nad klávesami a začnu s absolutní vášní. Zanedlouho moje prsty tančí po klávesách, až to vypadá, že dokonalost je tak snadná. Donutím nástroj zpívat... a pak pravým ukazováčkem škobrtnu na F a nemotorně sklouzne na G. Chyba. Seběhne se to tak rychle, že by si toho nikdo nemusel všimnout. Ale pro mě to neplatí. Ta špatná nota mi zůstává stále v hlavě. Ale i navzdory té chybě jsem se teď vážně cítil nekonečně. Přisahám, že jsem byl nekonečný. A vůbec jsem nemyslel na ty ohavné věci, na které obvykle myslím. Byl jsem v přítomném okamžiku a náramně jsem si to užíval. Vždycky jsem obdivoval muzikanty, kteří se soustředí výhradně na hudbu. Odstříhnout od sebe svět a nechat se úplně unést něčím, co vždycky toužili dělat, ale nikdy na to neměli dost sebevědomí. A teď jsem já byl jedním z nich. Po vystoupení za mnou přišel Daniel a usmíval se od ucha k uchu.

„Byl jsi skvělý,“ řekl. „Jsem na tebe pyšný.“

„Měl jsem tam asi pět chyb.“

„Nesmysl. Vybral sis jednu z Mozartových nejobtížnějších skladeb. Ani profesionálové ji nezahrají bez jedné nebo dvou chybiček. Zvládl jsi ji se ctí.“

„Já potřebuju víc než čest,“ odpověděl jsem.

Daniel si povzdechl, ale nepopřel to. „Děláš slušné pokroky, Olivere. Těším se na den, kdy tvoje ruce uvidím hrát v Carnegie Hall.“

Jeho úsměv byl vřelý a upřímný, stejně jako gratulace od mých rodičů a ostatních lidí. Ta laskavost stála k tomu, aby se mi té noci lépe spalo a abych získal naději, že jsem to možná, opravdu jen možná, trochu přeháněl a jsem na sebe zbytečně přísný. Usnul jsem s myšlenkou na to, co bych zahrál příště.

Od té doby spolu s Danielem hráme pořád. Někdy jsem opět hrál jako doprovod k divadelní hře, jindy jsem na různých akcích hrál sólo, ale obvykle to bylo tak, že já jsem hrál na klavír a Daniel zpíval. Také jsem začal chodit do hudební školy, takže jsem se konečně začal učit podle not a ve hraní jsem se o dost zlepšil. Všechno se mi v životě obrátilo k lepšímu. Rodina ve mě, co se týče hudby, začala věřit a v hraní jsem dělal velké pokroky. Měli jsme s Danielem turné a i můj psychický stav se zlepšil. UVědomil jsem si pár důležitých věcí – to, že nejsou špatné myšlenky, jsou jen myšlenky, se kterými je třeba se poprat a přemoci je. Že život není dost dlouhý na to trápit se. A hlavně to, že když vidíme všechno jen černě, tak jako kdysi já, tak potom přijde těch pár malých okamžiků, které nám ukážou, že realita vlastně není nakonec zase tak hrozná, jak se zdá. A naopak, když jsme někdy až moc optimističtí a šťastní, tak se potom stane něco, co nám shodí ty růžové brýle z očí a ukáže nám, jak jsme vlastně byli naivní. Je lepší být někde mezi. Všechno je to jen v mysli. Není všechno jen růžové a stále pozitivní, ale ani není všechno zas jen černé a pesimistické. Vtip je v tom, že život je někde uprostřed. Je to jako na ruském kole, jednou jsme nahore a jednou zas úplně dole, že mám pravdu?

Tím vším chci jen říct, ať se snažíte žít přítomností. Nepřemýšlejte nad věcmi, které nejsou ani trochu důležité a které vám nebudou dělat dobře. Jen běžte ven a podívejte se na to všechno. Myslím, že je těžké nebyt šťastný, když vidíte všechn ten život, všechny možnosti, co tu jsou, křičící nápady. Jsem moc rád, že jsem o něco málo zmoudřel a změnil se. Za to všechno vděčím své rodině a pianu.

Veronika Kačová

O tornados
k'amende

Me nadžanav, kaj odava džal, angl'oda darahas le virostar, the akañik le tornadostar... Sako pal oda furt vakerel, imar mange odava džal pro nervi. Man čak dukhal o jilo pal o manuša pre Morava, odava man čakikanes dukhal, me džanav, savo oda hin, kana o manuš avel savorestar. Pal calo iletos kerel, kaj les te avel savoro so kempel, the so kamel, kaj te šaj peske mištes dživel, ale jekhvarestar avel o tornados sar baro beng, e šilaři balvaj savoro phagerel, khera, verchi, mek the o stromi avri činel andal e phuv. Dikhahas odava čak andre televizija, andre Amerika, the akañik imar the k'amende andro Čechiko avel oda beng. Savore daras, nadžanas, kaj the kana avela k'amende, sako imar igen daral, sako pal oda vakerel, imar mange namištes. Me džav mange te cinel varesavo igen lačo chaben, the naduminava pro katastrofi.

„Pašutñi, me tut čirla nadikhłom, sar džives?“ Restom la pašutña, čak duminav te na furt dumazinel.

„Lačo džives, hi, mištes...“

„Baro Del, džanes olestar?“

„The so?“

„Avla k'amende o tornados, the e phuv pes trasinel...“

„Me džanav, ale nakamav...“

„The me nakamav. Kaj te avav avka, sar o manuša pre Morava, me diři-ñaľuvavas.“

„Pašutñi, me siđarav te cinel vareso, the te tavel...“

„Me nadžanav, soske avka siđares, me nasom kaha te vakerel...“ somo-rutan phenel.

„Ale na, romñije, me nakamav te šunel pal o tornados, palek hin man namištes pre gođi, džanes...“

„No me nadžanav, so kampav te kerel, sar avela k'amende o tornados, sar man te chrařinav...“

„Odava hin lačhes te dikhel, sar o Američaři pes chrařinen, jon leha imar butervar hine, hi?“

„Pašutñi, me dikhavas pro internetos, so keren, kana avel ke lende o tornados...“

„The me pr'oda dikhava, ale akañik džas...“

„Kana avela k'amende o tornados, džaha jekhetane andro sklepos, so phenes?“

„Sar amenge hin sudzimen...“

„Me pr'oda nadav. Me dikhłom andre televizija, hoj kas nane e pojistka pre Morava, nachudena le štatostar nič, řisavo šegetipen, odava nane ča-čeha, so phenes?“

„Me nadžanav, ale odava hin vaš o manuša igen namištes, ačhile bijo khera, odava hin jekhgoreder, so pes kerdá andro Čechiko. Mange olestar igen nalačhes, me igen lenge kamavas te pomožinel, ale man nane ajci love, me bičhađom, so avri kidenas, duj šel koruni, bo nane man ajci love, hin oda sikra love, ale the odava hin mištes...“

„The me bičhađom, ale ma vaker řikaske, bo miro rom pre mande viči-nela igen. Hin pr'amende but, bo muřinas te del le čhaveskere čhaveske, furt o love nane, so phenes?“

„Hin tut čačipen, the ajci čulo hin mištes. Ola manuša pre Morava but preku gele, bari dar, bari bida, mange hin pre lende pharo pro miro jilo...“

„Pašutñi, miro rom nane ajso bibachtalo, čak phenel: Ko amenge pomožinela, kana avela k'amende o tornados...“

„No, o manuš šoha nadžanel, e priroda peske avri narakhavel...“

„No vaš oda muřinas savoreha te duminel, hi? Darahas ole virostar, the akañik o bare raja avri duminen pale nevestar. Miro rom pes nadela te očkinel, jov řikaske napařal, čak peske. Me nadžanav, so kampav te kerel.“

„Odava me tuke napomožinava. Cin tuke lačo chaben, the čhiv avri andal e gođi o nalače dumi, odava avela jekhfeder. No, imar me džav...“

„Užar, sar o manuš siđarel, mindig pes vareso ačhol...“

„Ma dara, ma dumin pr'oda, džas amenge te cinel vareso lačo, the bis-teraha pro tornados, the sar džaha te sovel, avka modřinaha amen ko gulo Del, kaj te lenge pomožinel, te na len mukhel, kaj te peske pale šaj beřen paš o skamind, the kaj te šaj peske mištes soven andro hađos, kaj te dživen lořaha. The amen pre lende duminaha...“

Irena Eliášová



O Roma vakeren
pořad ČR určený pro Romy.
www.romove.cz

Pal e Knihovna Tery Fabiánové lakera rjaditeľ'kaha

E Knihovna Tery Fabiánové, savi ponukňinel pherdo knižki the pherdo tituli, bi pes majinlas te phundravel andro jepaš čhon, andro septembris, the rakhena la pre ulica Příkladcká 11 ke Brna. Ponukňinel o knižki, sikhavel romaňi čhib, literarno geniben, šegetinel le čhavorende andre škola, lidžal o klubos Amenca the pherdo aver aktiviti. Rjaditeľka andre organizacija ehin e raňi Margita Michaelová. Buter tumen doginena andr amaro vakeriben.

Lačo dives, Margit, šaj amenge phenen, kana pes kerdas tumari organizacija avri?

E Knihovna Tery Fabiánové pes kerdas avri andro jejsos 2018 sar komunitno projekt. Zathodas la e organizacija Vzdělávání PRO-SPECT, z. s., savi hiňi ke Brna. E knihovna ehas andre miri godi, palis pes prithodas o Pepa Šochman. Pherdo knižki amenge diñas leskro dad, o Josef Šochman, khatar peskri knihovna. Andre knihovna šegetinel dži adaďives, arakhlas khatar 2000 titula, khatar peskre prindžarde džene the knihkupca. Palis pes prithode aver džene. La knihovna akanak ehin khatar 3500 titula. Čhavoreskere knižki, sikhadi literatura, beletrie, cuzočhibeskri literatura the aver. Tiž amen ehin cikňi sekcijsa romaňi literatura. Calkom pes andre romaňi čhib diñas avri andro 20. the 21. šelberš ča čepo knižki, the čepo koter. Ta romane knižki ehin pro trhos abo andro antikvarijata but somnakune. Buter knižki amen dine o džene. Ehin amen vera khatar Knihovna Václav Havel andre Praha, hoj amenge dena the anena 400 koter knižki andre romaňi čhib. Tiž amen ehin vera khatar knihovna andro Muzeum romaňi kultura ke Brna, hoj amen dena romane knižki pro agor kada berš. Pal o knižni fond akana keren bufi trin dobrovolňika.

Kaj e Knihovna Tery Fabiánové rakhaha?

Khatar peskro ačhiben pes e knihovna khatar ulica Bratislavská 68 prebešlas pre ulica Příkladcká 11. Hiňi thodi andro than, savo chudľam le forostar andro pronájem. Phendam peske, hoj khatar septembris 2020 daha o love andre amaro peskro than. Andre kole berša kerahas o aktiviti andro spolkos the knihovna andro thana, save chudľam khatar bareder neziskovki, hjaba. Ehas oda lačo rješeňi. Samas rado, hoj oda šaj kerďam. Ale kampilas amenge amaro than. Vajkeci čhon mušinahas te thovel jekhetane o love pre rekonstrukcija. Akana, khatar marcos 2021, pes kerel e rekonstrukcija, e knihovna plaňinas te phundravel andro jepaš čhon, andro septembris. Avela oda punt berš, so pes andro nevo than zabešlam. Te dikhas pre amare možnosťi andro love, ehin oda baro pokrokos.

Save programa den, the perdal kaste?

Odkanastar pes kerdas avri e organizacija Vzdělávání PRO-SPECT

andro berš 2013, kerahas bufi ča le dajenca, dadenca the čhavorence, varekana he avre dženenca khatar familija. Kerahas perdal o džene, save odoj bešen, programa, kajse, save peske vaš peskre love šaj kerahas: vastengre diľni, sikhadi pen andro školne predmeti, phirahas avri the kerahas tabori, charitativne akciji sar Krabica khatar topanki, abo vistavi, savi ehas vistava Socijalno bešiben le prvkenca khatar romaňi kultura the aver. Ehin amen amaro tempo andre bufi the likeravas pes kaleha, so le manušenje kampil, the časoha, savo andre kala bufi šaj das. E knihovna ehin jekh andal o projektos, save phendom. Me, sar rjaditeľka andro sdružení, the lektorka, džanavas, sar le dženenge, save adaj bešen, chibinel společensko than. Kaj bi peske šaj phirenas, šunenas romane gila, the kulturnes zoralisaluvenas. Kaj bi avenas barikane andre peskro romipen, the šegetine nas andro federipen andre romaňi čhib the romaňi literatura.

So savoro e Knihovna Tery Fabiánové del?

- požičinel o knižki
- literarne akciji, autorsko geniben le romane he avre autoren (ukrajinsko, vietnamsko, slovensko, ungriko the aver)
- sikhadi pen andre romaňi čhib
- romano pisiben
- šegetipen andre čechiko čhib
- klubos Amenca – zaujmove kružki perdal o čhavore (výtvarka, huddebka, divadelno kružkos, kružkos andro romano kheliben the aver)
- kurzi, školení the workshopy perdal odborňika, he aver džene, kurzos andre romaňi čhib perdal dospěle džene, školení perdal pěstouni, save likerem o romane čhavore, kurzi perdal o bašaviben pro klaviris, gitara, the aver
- cikne konferenciji andro romano džaniben, kultura abo romaňi čhib

E knihovna akanak mek nane phundradí, duj dobrovolňika kataloginen neve knižki, save chudľam, the kerel pes e rekonstrukcija. Mek čeporo funginel e učebna, keras kodoj kružkos andre romaňi čhib (5 čhavore), the výtvarka (6 čhavore), palis čhavoreskere ori (12 čhavore), the terne čhave (6 čhavore). Palis bašavibnaskere the literarne akciji, kale calkom na sako dives, užaras, sar avela kerďi e rekonstrukcija, hoj e knihovna te phundravas. E knihovna tiž užarel, so phenela o foros pal kada, kaj thovaha e tabula pre budova, kaj avela thodi e knihovna.

Sar skupina dobrovolňika kamas vaš peskre love te kerel kala bufi, dži kim pes amenge podarinela te chudel o love khatar foros abo khatar aver štatne zdroja, perdal o provoz, dotacija, stabilne love perdal e Knihovna Tery Fabiánové. Džanas pal kada, hoj oda ehin perdal amende, the perdal o Roma, save adaj bešen, bari institucija. Del amen uňňosťa, hoj romaňi čhib he romaňi kultura namerela, the avela rado vaš

o neve romane spisovatelja, the džene, save ginen, save džidarena kala amari viza, the predena la le avre Romenge.

Keci džene ke tumende phiren?

Paťas, hoj phirna vaj 60 džene andro čhon, andro purano than amen ehas vaj 15–30 džene andro čhon, the oda ehas phundrado ča duvar andro kurko calkom ochto ori. O manuša, save phirna andro zaujmove kružki, avena vaj 90 džene andro čhon. Andre Knihovna avela he aver aktiviti the kružki. Džene, keci andre učebna šaj aven, amen ehin 15–20. Kaleha, hoj het keras bufa, save kerahas akor, amen ehin 94 džene, save furt phiren andr amare programa, jekhetane le dženenca, save phiren andre knihovna. Akana hin amen duj dobrovolňika, the 3–4 romane daja the dada abo terne čhave, so amenge šegetinen, pripadnes kamarata khatar Bahá'í komunita. Te avena andro septembris poťimen kružki, chudaha te kerel bufi brigadnes le pandže lektorrenca khatar Roma, varesave lendar hine sikhade, hoj šaj keren bufi le čhavorence, varesave kerena bufi sar naodborne asistenta.

Margit, the ko tumenge šegetinel?

Dži akana, sar chudľam nevo than, love but nakampolas, kerahas bufi sar dobrovolňika. Neve nabešibnaskre thana renovindam khatar peskre love, love save diňam andro spolkos. Chudľam tiž love khatar o raj Gregory Dahl, savo amenge šegetindas te thovel e elektrika the cindas puraneder klaviris. Tiž amenge oka berš šegetindas the rakhlas firma, savi amenge šegetinlas te pisinel o projektos vaš o dotaciji. Ale nahas amenge nič schvalimen. E knihovna furt likerav lovenca me the miro rom, varekana den love o džene khatar sdružení abo kamarata. Akanak pre agor berš hinke pisinaha projektos vaš o dotaciji, hoj te phundravas e knihovna bi o problema andro love, the te das bufi le Romenge, save akanak šegetinen sar dobrovolňika.

Sar oda avela le kružkenca perdal o čhave?

O kružki, save kamas pal e kolaudacija andre knihovna te del, avena poťimen. Romane čhave, save aven khatar čoreder familiji, peske o kružki poťinena khatar love, save chuden khatar socijalka, sa lenge šegetinaha avri te kerel. Kamas te kerel jekhetano kolektivnosť, o programa daha he le čechike familijenge abo le cuzincenge. Bizo feder bi avelas, te bi chudahas dotaciji perdal e knihovna the klubos, no nakamas te užarel, sar pes oda ačhola. Kamas andre peskri bufi te napreačhuvel, vašoda hoj dikhas, hoj le manušen ehin zaujma, the amen andre kole berša nanašadam energija the zoralí vodi andre knihovna te kerel bufi. Nadaras te džal andro amare plana, le dženen, so adaj bešen, ehin zaujma pal amare programa, the hine andre lende thode imar vajkeci berš. Sar organizacija sam



andre faza, kana ehin feder te kerel nevi strategija, the te del le manušen koda, so lenge tel cale berša khatar amari dobrovolňicko bufi šegetinelas, hoj pes te čujinen feder sar manuša, the šaj andre knihovna pal e romaňi kultura te vakeren the te džan upreder. Čujinas, hoj kampil o programa te buchľarel the amara organizacija te kerel profesionalneder. Kamas peskre čačipena te del buter dženge, perdal o bareder skupinki Roma, hoj te ačaluven amari vizija, the te thoven pes amenca jekhetane.

Ko e organizacija likerel, the save džene keren bufi?

E organizacija likerav me, likerav o spolkos, e knihovna, the kerav lektorka andro sikhavibnaskere programa, likerav o učetnictvo, the jekhetane le Martinoha the Štefanoha keras bufi prežadosťi pal o dotaciji, the vakeras pal o tajsaskero andre organizacija. Palis amenge šegetinen: o Martin Michael – katalogizace knižního fondu, o Josef Šochman – sbírka knižního fondu, o Štefan Feri – webovky the média, e Eva Polyáková – katalogizace knižního fondu the lektorka, Linda Mahamid – knihovnice the lektorka, údržba andre knihovna kerel o Roman Šivák he aver dobrovolňika, te kampil, ta khatar romane daja the dada khatar SRFŠ.

So plaňinen andro tajsaskero?

Amaro cilos hino andre nekpášeder divesa hinke te phundravel perdal o džene, sar sikhavibnaskeri institucija, the te džal dureder andre amari socijalno-pedago-

gicko the kulturno bufi. Te rakhel love, hoj pes e knihovna te phundravel bares. Kamas te kerel jekhetane bufi butere Romenca, the te rakhel maškar lende literarne talenta. Kamas, hoj e romaňi kultura te naavel ča atraktivno artefaktos andro romaňa inteligencijakre vasta, ale hoj običajne Roma šaj džanen, so pes dži adaďives romanes pisindas. Hoj te džanen pal kada, hoj pes polokes e romaňi čhib khatar romane familiji našavel, ale kampil la te likerel the te vakerel the te pisinel laha. Kamas, hoj o romane čhave the bareder čhave te džanen pal kada, hoj e romaňi čhib ehin amari čhib, prithovel pes kij amari identita the nane oda ča slangos, varesavi garuďi čhib le Romengri. Kamas, hoj o romane daja the dada te naphenen, hoj o čhave bi imar romanes namajinenas te vakerel, vašoda hoj len andre škola avela problema. Paťas kaleske, hoj e knihovna la romaňa literaturaha ehin barvalo than, sar perdal o Roma, ta perdal pherdo aver džene.

Kamen vareso te phenel le dženge, save ginen?

Avaha rado, te avela tumen možnosťa te kerel jekhetane bufi, te amenge šegetinen, hoj te keras bareder amari romaňi kultura maškar amende le Romende the gadžende (te del o knižki, te sikhavel romaňi čhib, te sikhavel čechiko čhib the aver). A bizo savoren jilestar vičinas pr amare kulturne the literarne programi, pal save tumen dodžanena pr amare neve webove stranki andre Knihovna Tery Fabiánové.

pisindas e Veronika Kačová

O Knihovně Tery Fabiánové s její ředitelkou

Knihovna Tery Fabiánové, která nabízí řadu knih různých titulů, by se měla otevřít v půlce září a najdete ji na adrese Přadlácká 11 v Brně. Nabízí vypůjčení knih, výuku romského jazyka, literární čtení, doučování dětí, klub Amenca a mnoho dalších aktivit. Ředitelkou organizace je paní Margita Michaelová. Více se dočtete v našem rozhovoru.

Dobrý den, Margit, mohla byste nám říct, kdy vaše organizace vznikla?

Knihovna Tery Fabiánové vznikla na podzim 2018 jako komunitní projekt. Založena byla organizací Vzdělávání PRO-SPECT, z. s., která působí v Brně. Knihovna byla můj nápad, pak se přidal Pepa Šochman. Hodně knih daroval jeho otec Josef Šochman st. ze své osobní knihovny. Knihovnu podporuje dodnes, sesbíral kolem 2000 titulů od svých známých i knihkupců. Potom se přidali další jednotlivci. Knihovna má nyní kolem 3500 titulů. Dětské knihy, naučná literatura, beletrie, cizojazyčná literatura atd. Také máme malou sekci romské literatury. Celkem se v romském jazyce vydalo v 20. a 21. století velmi málo publikací, a to v nízkém nákladu. Takže knižní tituly v romském jazyce jsou na trhu nebo v antikvariátech velmi vzácné. Většinu publikací jsme získali od jednotlivců. Máme příslib od Knihovny Václava Havla v Praze, že nám daruje a doveze 400 kusů knih v romském jazyce. Také máme příslib od knihovny Muzea romské kultury v Brně, že nám nějaké romské tituly daruje do konce tohoto roku. O knižní fond se nyní starají tři dobrovolníci.

Kde Knihovnu Tery Fabiánové najdeme?

Od svého založení se knihovna přestěhovala z adresy Bratislavská 68 na adresu Přadlácká 11. Je umístěna v nebytovém prostoru, který jsme získali od města do pronájmu. V září 2020 jsme se rozhodli investovat do vlastních prostor. Do té doby jsme aktivity spolku a knihovny realizovali v prostorech, které jsme dostali od větších neziskovek zdarma. V této fázi vývoje naší organizace to bylo vyhovující řešení. Byli jsme vděční, že nám to bylo umožněno. Časem jsme však potřebovali mít svoje prostory. Několik měsíců jsme dávali dohromady peníze na rekonstrukci. Od března 2021 probíhá rekonstrukce, otevření knihovny plánujeme na půlku září. Bude to přesně rok, co jsme se do nových prostor přestěhovali. Vzhledem k našim finančním možnostem je to velký pokrok.

Jaké programy nabízíte a pro koho?

Od založení organizace Vzdělávání PRO-SPECT v roce 2013 jsme primárně pracovali s rodiči a dětmi, případně s dalšími příbuznými. Realizovali jsme pro místní lidi programy na míru z vlastních finančních zdrojů: rukodělné dílny, doučování školních předmětů, výlety



a příměstské tábory, charitativní akce jako je Krabice od bot, nebo výstavy, jako byla výstava Sociální bydlení s prvky romské kultury apod. Máme svoje tempo práce a řídíme se potřebami místních lidí a časem, který chceme a můžeme do této činnosti investovat. Knihovna je jedním ze zmíněných projektů. Já, jako ředitelka sdružení a lektorka, jsem viděla, jak místní lidi postrádají společenskou místnost, kde by se mohli scházet, poslouchat živou hudbu a kulturně se rozvíjet. Kde by byli hrdí na svoje romství a podíleli se na zachování a rozvoji romského jazyka a romské literatury.

Co všechno Knihovna Tery Fabiánové nabízí?

- vypůjčky knih
- literární akce, autorské čtení romských i neromských autorů
- podpora menšinových kultur a literatury (ukrajinská, vietnamská, slovenská, maďarská apod.)
- výuka romského jazyka
- tvůrčí psaní v romštině
- doučování češtiny
- klub Amenca – zájmové kroužky pro děti (výtvarka, hudebka, divadelní kroužek, kroužek romského tance aj.)
- kurzy a školení, workshopy pro odborníky i laiky, např. kurz romštiny pro dospělé, školení pro pěstouny, kteří se starají o romské děti, kurz hry na piano, kyrtaru apod.
- minikonference o umění, kultuře nebo romském jazyce

Knihovna nyní není funkční, dva dobrovolníci katalogizují nově darované knihy a probíhá rekonstrukce. Prozatím částečně funguje učebna, pořádáme tam kroužek romského jazyka (5 dětí) a výtvarku (6 dětí), dále dětské hodiny (12 dětí) a juniorskou skupinku (6 dětí). Dále hudební a literární akce, to spíš ne-

pravidelně, čekáme na dokončení rekonstrukce, aby knihovna mohla fungovat v plném provozu. Knihovna také čeká na rozhodnutí města o umístění informační tabule na budovu, kde je umístěna.

Jako skupina dobrovolníků se snažíme z vlastních zdrojů tuto instituci budovat a i provozovat, do doby, než se nám podaří získat od města nebo ze státních zdrojů na provoz dotace, stabilní prostředky na chod Knihovny Tery Fabiánové. Jsme přesvědčení o tom, že je to pro nás i pro místní Romy důležitá instituce. Dává nám naději, že romský jazyk i romská kultura nezahynou a budou se těšit zrodu nových romských spisovatelů a čtenářů, kteří budou žít tuto naši vizi a budou ji předávat dalším pokolením Romů.

Jaká je návštěvnost?

Předpokládáme, že návštěvnost knihovny bude kolem 60 osob měsíčně, v předchozích prostorech jsme měli kolem 15–30 osob měsíčně, a to bylo otevřeno dvakrát týdně celkem 8 hodin. Lidí, kteří navštíví zájmové kroužky, bude kolem 90 měsíčně. V prostorech knihovny budou probíhat i další vzdělávací aktivity a kroužky. Kapacita místnosti učebny a knihovny je 15–20 osob. Tím, že pokračujeme v naší dosavadní činnosti, máme stávajících 94 stálých uživatelů našich programů, včetně návštěvníků knihovny. Počet dobrovolníků a lektorů se mění, máme dva stále dobrovolníky a 3–4 osoby jsou k dispozici z řad romských rodičů nebo mládežníků, případně přátel z Bahá'í komunity. Pokud začnou v září placené kroužky, budeme zaměstnávat brigádně 5 lektorů z místní komunity, někteří z nich mají odbornou kvalifikaci pracovat s dětmi, někteří budou pracovat jako neodborní asistenti.

Margit, a kdo vás sponzoruje?

Doposud, než jsme získali nebytové prostory, jsme peníze moc nepotřebovali, pracovali jsme jako dobrovolníci. Nové nebytové prostory jsme renovovali z vlastních finančních zdrojů, darů, které jsme poskytli našemu spolku pro rozvoj a renovaci. Získali jsme také sponzora, pana Gregory Dahla, který nám pomohl zafinancovat zapojení elektriny a koupil nám starší piano. Také nám v minulém roce zafinancoval firmu, která nám pomohla napsat žádosti o dotace. Bohužel nic nám nebylo schváleno. Knihovnu nadále držím finančně většinou já s mým manželem, občas přispějí také členové nebo přátelé sdružení. Nyní ale koncem roku opět budeme žádat o dotace, abychom knihovnu mohli svobodně provozovat, bez finančních potíží, a zaměstnat tam místní Romy, kteří nyní pomáhají jako dobrovolníci.

Jak to bude s kroužky pro děti?

Kroužky, které chceme po kolaudaci knihovny nabízet, budou placené. Místní romské děti, které pochází z chudších rodin, si kroužky zaplatí z příspěvků sociálních dávek, které jim pomůžeme zařídit. Chceme vytvořit smíšené kolektivy, programy budeme nabízet i českým rodinám nebo cizincům. Samozřejmě jednodušší by bylo získat na chod knihovny a klubu dotace. Ale nechceme čekat, až se tak stane. Chceme ve své práci pokračovat, protože vidíme, že lidi mají zájem a my jsme pořád neztratili v této těžké době chuť a vůli knihovnu svépomocně budovat. Nebojíme se jít do našich plánů, místní komunita má zájem o naše programy a také je do nich zapojena několik let. Jako organizace jsme ve fázi, kdy je potřeba změnit strategii a poskytnout místním lidem to, co jim celou dobu naši dobrovolnické práce pomáhalo, aby se lidsky i profesně pozdvihli a mohli naši romskou kulturu v knihovně prezentovat a rozvíjet. Cítíme, že teď je chvíle programy rozšířit a naši organizaci profesionalizovat. Chceme svoje zkušenosti s komunitní činností aplikovat ve větším rozsahu, pro širší skupiny místních Romů, aby pochopili naše cíle a zapojili se.

Kdo organizaci vede, jaký máte pracovní tým?

Organizaci vedu sama, zabývám se

vedením spolku, vedením knihovny a dělám lektorku pro vzdělávací programy, vedu účetnictví a společně s Martinem a Štefanem pracujeme na žádostech o dotace a konzultujeme rozvoj organizace. Dále nám pomáhají: Martin Michael – katalogizace knižního fondu, Josef Šochman – sbírka knižního fondu, Štefan Feri – webovky a média, Eva Polyáková – katalogizace knižního fondu a lektorka, Linda Mahamid – knihovnice, lektorka, údržba knihovny – Roman Šivák a další dobrovolníci podle potřeby z řad romských rodičů ze SRFŠ.

Co plánujete do budoucna?

Naším cílem je v nejbližší době knihovnu opět otevřít pro veřejnost jako vzdělávací instituci a věnovat se naší sociálně pedagogické a kulturní činnosti. Najít finanční zdroje, aby knihovna prospívala a fungovala naplno. Chceme do spolupráce přizvat více Romů a najít mezi nimi literární talenty. Chceme, aby romská literatura nebyla jenom atraktivním artefaktem v rukou romské inteligence, ale aby obyčejní Romové měli přístup ke všemu, co se doteď v romštině napsalo. Aby měli povědomí o tom, že romština se z mnoha romských rodin pomalu vytrácí. A že je důležité ji zachovat a používat jako mluvený i psaný jazyk ve všech oblastech běžného života. Chceme, aby romské děti a mládež měli povědomí o tom, že romština je náš jazyk, patří k naší identitě a není to jenom slang, který je tajným jazykem Romů. Chceme, aby romští rodiče netvrdili, že děti by už romsky mluvit neměly, protože budou mít ve škole problémy. Jsme přesvědčení o tom, že knihovna s romskou literaturou je velmi cenným místem, jak pro Romy, tak pro širokou veřejnost.

Máte nějaký vzkaz pro naše čtenáře?

Budeme moc rádi za možnou spolupráci, kterou můžete nabídnout, abychom mohli společně romskou kulturu a romský jazyk mezi námi Romy a českou společností rozvíjet (darování knih, výuka romštiny, výuka češtiny apod.). A samozřejmě všechny srdečně zveme na naše kulturní a literární programy, o kterých se brzo dozvíte z našich již připravovaných webových stránek Knihovny Tery Fabiánové.

rozhovor vedla Veronika Kačová



SRNM



Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě
Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz
číslo účtu:
230 0066 1977/2010

Fotografie Claude a Marie-José Carret



muzeum romské kultury

Otisk cest

Muzeum romské kultury
Bratislavská 246/67 | Brno
facebook.com/muzeum.romske.kultury
rommuz.cz

7 | 4 | 2021 — 31 | 12 | 2022

MINISTERSTVO KULTURY

af

Česká televize

Vernisáž za účasti autorů 23 | 9 | 2021 od 17 hod.

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Vydávání
Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury
České republiky

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:
způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2021 je 320 Kč

HYGIENA KRVĚ



HRŮZNÝ KABARET
o metodách
zúšlechťování
lidské rasy.
Výpovědi vrahů a obětí.

Na jevišti kovové loutky,
šrot a ostnatý drát.

Hra o hodnotě lidského života
inspirovaná svědectvími přeživších
holocaustu, dobovými dokumenty, projevy
nacistických vůdců a texty ze současných
neonacistických webů.

Scénář a režie:
Pavla Dombrovská
Maska a scéna:
Luděk Vémola
Loutky a rekvizity:
Iveta Kalousková
Hudba: Tomáš Vtípil
Světla a projekce: Tomáš Tůser

Na festivalu Skupova Plzeň 2016
získala hra cenu za scénografii,
nápadité užití a animaci objektů.
Pro diváky od 13 let a dospělé.

11/9/2021 v 19:30

**HODONÍN U KUNŠTÁTU. PAMÁTNÍK HOLOKAUSTU
ROMŮ A SINTŮ NA MORAVĚ**

VSTUPNÉ DOBROVOLNÉ; více na www.rommuz.cz

LIŠEN

muzeum romské kultury

Činnost Divadla Lišeň se uskutečňuje za finanční podpory statutárního města Brna a městské části Brno-Líšeň.

Podpořeno Fondy
EHP/Norska 2014-2021.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

BRNO

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.

Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Tomáš Ščuka. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.

Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno.

Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanohangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srnm.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s, Cyrillská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.